

Roman Kaczor

SSR Elbląg, Polska

e-mail: kaczorroman@gmail.com

Maciej Tygielski

Uniwersytet Warszawski, Polska

e-mail: m.tygielski@uw.edu.pl

ORCID: 0000-0001-8595-664X

**UWAGI DO PROJEKTU NOWELIZACJI
KODEKSU KARNEGO WYKONAWCZEGO
Z 29 PAŹDZIERNIKA 2021 R.¹**

**COMMENTS ON THE DRAFT AMENDMENT TO THE
EXECUTIVE PENAL CODE OF 29 OCTOBER 2021²**

Abstract

The authors refer to several aspects of the most recent proposal to amend the Executive Penal Code, published by the Ministry of Justice in autumn 2021 and widely consulted as part of the legislative process. The draft is a voluminous document, 52

---

¹ Omawiany projekt, w rezultacie błyskawicznego procesu legislacyjnego, stał się ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw i został podpisany przez Prezydenta RP 15 sierpnia 2022 r.

² The bill in question, as a result of a rapid legislative process, became the Act of 5 August 2022 amending the Act – Executive Penal Code and certain other acts and was signed by the President of the Republic of Poland on 15 August 2022.

pages long, and covers a wide range of issues with varying degree of detail. The article is not intended to offer a comprehensive analysis of the whole project – we confine ourselves to a few threads that, in our opinion, are the most important, as well as require commentary due to their possible consequences for the system of penal executive law and the protection of the rights of persons deprived of their liberty. These are the issues related to the implementation of sentences in the electronic monitoring system, the problem of complaints and judicial control in enforcement proceedings, the institution of “preventive measures” in penitentiary institutions, principles of transferring offenders sentenced to life imprisonment to semi-open and open institutions, authorization of the Minister of Justice to issue a regulation on determining the surface area of living cells, modification of the content of Art. 117 of the Penal Code as a consequence of the decision of the Constitutional Tribunal concerning the treatment and rehabilitation of convicted addicts and the principles of functioning of psychiatric institutions with reinforced and maximum security.

KEYWORDS

executive penal law, enforcement of prison sentences, prison system, prisoners' rights, draft amendment

SŁOWA KLUCZOWE

prawo karne wykonawcze, wykonanie kary pozbawienia wolności, więziennictwo, prawa skazanych, projekt nowelizacji

Chcielibyśmy odnieść się do kilku aspektów najnowszej propozycji zmian w ustawie z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy³, opublikowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości na jesieni ubiegłego roku i poddanej szerokim konsultacjom w ramach procesu legislacyjnego⁴. Projekt jest obszernym dokumentem, liczy 52 strony, i dotyczy bardzo wielu zagadnień o różnym stopniu szczegółowości. Nasza wypowiedź nie ma na celu zaprezentowania kompleksowej analizy całości tego projektu. Chcemy ograniczyć się do kilku wątków, które w naszej ocenie są najistotniejsze, jak również wymagają komentarza ze względu na możliwe konsekwencje dla systemu prawa karnego wykonawczego oraz ochrony praw osób pozbawionych wolności. Będą to mianowicie zagadnienia związane z wykonywaniem kary w systemie dozoru elektronicznego, problematyka skarg i kontroli sądowej w postępowaniu wykonawczym, insty-

---

³ Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 53, z późn. zm.; dalej: k.k.w.

⁴ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12353001/katalog/12826460#12826460> (dostęp: 19.07.2022 r.).

tucja „czynności profilaktycznych” w zakładach karnych, zasady przenoszenia sprawców skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności do zakładów półotwartych i otwartych, upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w sprawie ustalania powierzchni cel mieszkalnych, modyfikacja treści art. 117 k.k.w. stanowiąca konsekwencję orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie leczenia i rehabilitacji skazanych uzależnionych oraz zasad funkcjonowania zakładów psychiatrycznych o wzmocnionym i maksymalnym zabezpieczeniu.

Lektura projektowanych zmian legislacyjnych w zakresie poszerzenia możliwości stosowania systemu dozoru elektronicznego (SDE) oraz usprawnienia postępowań w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE prowadzi do wniosku, że są one niewystarczające i nie pozwolą na pełne wykorzystanie potencjału wykonywania kary w tym systemie, ponadto wątpliwości może budzić częściowe przekazanie kompetencji do orzekania w przedmiocie SDE komisjom penitencjarnym.

Projektodawca przewiduje w art. 43la § 1 k.k.w. między innymi modyfikację materialnoprawnych przesłanek stosowania SDE poprzez wprowadzenie rozwiązania, w myśl którego udzielenie zezwolenia na odbywanie kary w SDE będzie możliwe również w stosunku do skazanego, wobec którego orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata i któremu do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nie większym niż 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 Kodeksu karnego⁵.

W projektowanych przepisach art. 43lla i art. 43llb k.k.w. przewidziane jest rozwiązanie, w myśl którego w odniesieniu do osób skazanych na krótkoterminowe kary pozbawienia wolności decyzje w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary w SDE będą mogły być podejmowane przez komisje penitencjarne, z zachowaniem kontroli sądu penitencjarnego w trybie skargi określonej w art. 7 k.k.w.

W zakresie zmian w art. 43la § 1 k.k.w. projektodawca powołuje się na postulaty przedstawicieli nauk penitencjarnych i kryminologicznych zawarte m.in. w najnowszym raporcie z badań Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, poświęconemu zagadnieniom funkcjonowania dozoru elektronicznego⁶. Podnosi także, iż przyjęte rozwiązanie pozwoli na poszerzenie liczby skazanych objętych SDE i będzie uzupełnieniem oraz alternatywą dla warunkowego przedterminowego zwolnienia, pozwalającą na resocjalizację skazanego w jego własnym środowisku, w warunkach kontroli elektronicznej.

---

⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 1138, z późn. zm.); dalej: k.k.

⁶ T. Przesławski, E. Stachowska, *Analiza i oceny funkcjonowania systemu dozoru elektronicznego w Polsce w latach 2018–2019*, Warszawa 2021, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2021/05/IWS_Przeslawski-T.-Stachowska-E._Analiza-i-oceny-funkcjonowania-systemu-dozoru-elektronicznego.pdf (dostęp: 6.08.2022 r.).

Należy zwrócić uwagę, że propozycja zmian zmierza do poszerzenia kręgu osób uprawnionych do ubiegania się o zgodę na odbywanie kary w SDE o skazanych na karę w wymiarze niższym niż 3 lata, którym pozostała do odbycia część kary w wymiarze nie większym niż 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 k.k. Tym samym projektowane jest znaczące poszerzenie kręgu skazanych, którzy mogliby skorzystać z SDE, gdyż obecne rozwiązanie zawarte w art. 431a § 1 k.k.w. przewiduje taką możliwość dla skazanych, wobec których orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, przy braku przesłanek z art. 64 § 2 k.k.

Proponowane rozwiązanie pozostaje częściowo w zgodzie z przywołanymi wyżej postulatami przedstawicieli nauk penitencjarnych, z których wynika potrzeba rozszerzenia możliwości odbywania kary w SDE dla osób, wobec których orzeczono karę 2 lat pozbawienia wolności. Krytycznie natomiast należy ocenić stanowisko zawarte w uzasadnieniu projektu, w myśl którego wykonywanie kary w SDE ma być alternatywą dla warunkowego przedterminowego zwolnienia. Decyzja o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z reszty kary pozbawienia wolności wyraża swoistą korektę prognozy kryminologicznej, postawionej wobec skazanego w chwili wymierzania mu kary. Zwolnienie to może być udzielone tylko wtedy, gdy z prawdopodobieństwem bliskim pewności można uznać, że w postawie skazanego zaszły tak radykalne zmiany, iż dalsze wykonywanie kary nie jest już konieczne, co samo w sobie jest sytuacją rzadką. Ustanowienie takiej możliwości świadczy, że ustawodawca zezwala na odstępnie od względów prewencji ogólnej, zarazem wykluczając, by przedterminowe zwolnienie stało się instytucją powszechną, sprowadzoną do zrealizowania przez skazanego katalogu z góry ustalonych wymogów czy przejścia z góry zaplanowanej ścieżki resocjalizacyjnej w ramach typowych działań penitencjarnych, co stawiałoby pod znakiem zapytania sens ogólnospołecznych dyrektyw wymiaru kary zawartych w ustawie karnej⁷.

Już z treści przywołanego postanowienia sądu wynika, że przesłanką warunkowego przedterminowego zwolnienia jest pozytywna prognoza względem skazanego, z której wynika, iż dalsze wykonywanie kary nie jest konieczne. Projektodawca natomiast proponuje częściowe zastąpienie warunkowego przedterminowego zwolnienia z reszty kary pozbawienia wolności odbywaniem tej kary w SDE.

Kodeks karny wykonawczy w art. 164 § 1 przewiduje trwający do 6 miesięcy okres przygotowań do zwolnienia przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary, który ma stanowić w miarę potrzeby czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, a zwłaszcza do

---

⁷ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 września 2018 r., II AKz w 676/18, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2018, nr 10, poz. 43.

nawiązania kontaktu z kuratorem lub podmiotami, których celem jest realizacja działań w zakresie zapobiegania przestępczości i readaptacji społecznej.

Nie można się zgodzić ze stanowiskiem, że SDE w kształcie zaproponowanym w projektowanym art. 43la § 1 k.k.w. będzie alternatywą dla warunkowego zwolnienia, skoro obecnie obowiązujące przepisy przewidują możliwość przygotowania skazanego do życia na wolności w ramach aktywności komisji penitencjarnej lub sądu penitencjarnego. Z całą pewnością natomiast SDE będzie w projektowanej formie wykorzystywane jako bezpieczniejszy środek kontroli skazanego, a nie alternatywa dla warunkowego zwolnienia, i prawdopodobnie wpłynie na zmniejszenie liczby postanowień w zakresie tego ostatniego.

Należy także zwrócić uwagę na fakt, że art. 43ln k.k.w. przewiduje możliwość ubiegania się przez skazanego odbywającego karę w SDE o warunkowe przedterminowe zwolnienie. Trudno zatem podzielić pogląd, że rozwiązania proponowane w art. 43la § 1 k.k.w. będą stanowiły alternatywę dla warunkowego przedterminowego zwolnienia. Podzielając propozycję rozszerzenia możliwości stosowania SDE zawartą w art. 43la § 1 k.k.w. w zakresie objęcia nią osób skazanych na kary pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata, należałoby rozważyć możliwość zmiany wymiaru pozostałej do odbycia w zakładzie karnym kary do połowy kary orzeczonej. W takiej sytuacji skazany, który skorzystałby z możliwości odbywania kary w SDE w wymiarze np. jednego roku lub odpowiednio niższym, miałby możliwość skorzystania z dobrodziejstwa przewidzianego art. 43ln k.k.w.

W kontekście powyższych uwag, w celu właściwej oceny możliwości odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE oraz prawidłowości i słuszności decyzji podejmowanych w tym zakresie zasadne wydaje się także stworzenie modelu wyspecjalizowanej instytucji, której zadaniem byłoby podejmowanie decyzji w sprawach udzielania zgody na odbywanie kary w SDE oraz warunkowych przedterminowych zwolnień. Rolę taką mogłaby, zgodnie z projektem, przejąć komisja penitencjarna, której decyzje podlegałyby kontroli sądowej. Przyjęcie takiego rozwiązania byłoby możliwe po spełnieniu wielu warunków. Jednym z nich powinna być zmiana art. 75 k.k.w. w zakresie przewidzianego w § 2 składu komisji penitencjarnej. W jej gronie, w zależności od potrzeb, powinni znaleźć się także kuratorzy zawodowi dla dorosłych, psychologowie, psychiatrzy, seksuolodzy. Komisja penitencjarna w przemodelowanym składzie mogłaby uzyskać także kompetencje do wydawania decyzji w przedmiocie warunkowych zwolnień, które to decyzje podlegałyby kontroli sądowej.

Proponowane rozwiązanie oparte jest na wzorcu angielskim⁸. Model ten zakłada funkcjonowanie Rady do spraw Zwolnień Warunkowych, która jest podzielona na zespoły, w skład których wchodzi osoby posiadające szerokie

⁸ https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1064480/root-branch-review-parole-system.pdf (dostęp: 6.08.2022 r.).

kompetencje w zakresie oceny ryzyka stosowania warunkowych zwolnień, w tym osoby mające kwalifikacje do pełnienia funkcji sędziego.

Należałoby także rozważyć wprowadzenie na potrzeby systemu dozoru elektronicznego, podobnie jak i warunkowego zwolnienia, ujednoliconego wzorca wywiadu środowiskowego, który przyczyniłby się do bardziej efektywnego działania kuratorskiej służby sądowej w tym zakresie.

Projekt zmian zakłada w przepisach art. 431la i art. 431lb k.k.w. rozwiązanie, w myśl którego w odniesieniu do osób skazanych na krótkoterminowe kary pozbawienia wolności decyzje w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary w SDE będą mogły być podejmowane przez komisje penitencjarne, z zachowaniem kontroli sądu penitencjarnego w trybie skargi określonej w art. 7 k.k.w. Koncepcja ta spotkała się z aprobatą Rzecznika Praw Obywatelskich, w opinii którego „dobrą ideą w zakresie systemu dozoru elektronicznego (dalej: SDE) jest określenie, iż w przypadku osób skazanych na krótkoterminowe kary pozbawienia wolności, decyzje w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary w SDE będą mogły być podejmowane przez komisje penitencjarne, z zachowaniem kontroli sądu penitencjarnego w trybie skargi przysługującej na mocy art. 7 k.k.w. Rozszerzenie stosowania nieizolacyjnego systemu wykonywania kary pozbawienia wolności, jako narzędzia inkluzji społecznej skazanych, jest pożądanym kierunkiem zmian”⁹.

Jakkolwiek w projektowanym art. 431lb § 2 k.k.w. rozszerzono zakres skargi na decyzję komisji penitencjarnej w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego – proponując, aby rozpoznając skargę, sąd penitencjarny brał pod uwagę w szczególności, czy odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące na to, że nie zostaną osiągnięte cele kary, oraz czy za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności – to musimy zwrócić uwagę na niejednolitość sposobu kontroli rozstrzygnięć w tym samym przedmiocie. W sytuacji wydania decyzji przez komisję penitencjarną będzie ona podlegać kontroli w trybie skargi rozpoznawanej przez sąd penitencjarny, natomiast przy wydaniu postanowienia przez sąd rozpoznający wniosek złożony w sprawie, gdzie skazany ma do odbycia karę powyżej 4 miesięcy pozbawienia wolności lub nie rozpoczął jeszcze odbywania kary do 4 miesięcy pozbawienia wolności, od postanowienia tego sądu przysługuje zażalenie do sądu apelacyjnego.

Projekt zmian Kodeksu karnego wykonawczego w art. 431la § 7 przewiduje też, że w stosunku do skazanych na kary, także kary zastępcze pozbawienia wolności do 4 miesięcy, którzy nie rozpoczęli jeszcze odbywania tych kar, właściwym

⁹ https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-11/RPO_opinia_kkw_24.11.2021.pdf (dostęp: 6.08.2022 r.).

do orzekania w przedmiocie SDE będzie sąd penitencjarny. Takie uregulowanie dotyczące zarówno orzekania w przedmiocie SDE, jak i zaskarżenia decyzji oraz postanowień może nasuwać wątpliwości w zakresie naruszenia gwarancji dwuinstancyjności postępowania sądowego przewidzianej art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹⁰.

Należy także zauważyć, że projektodawca przewidział w art. 431lb § 1 k.k.w. prawo złożenia skargi na decyzję komisji penitencjarnej, które przysługuje m.in. dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli ten składał wniosek o udzielenie zezwolenia.

Zgodnie z treścią § 38 ust. 2 projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności z dnia 8 marca 2022 r.¹¹, pracami komisji kieruje dyrektor lub inna wyznaczona przez niego osoba. Projekt w Rozdziale 7 „Organizacja komisji penitencjarnej w zakładzie karnym” nie przewiduje żadnych wyłączeń w zakresie udziału dyrektora zakładu karnego w posiedzeniu komisji, którego przedmiotem będzie rozpoznanie wniosku o udzielenie zezwolenia na odbycie kary w SDE pochodzącego od skazanego lub bezpośrednio od dyrektora zakładu karnego. W zaistniałej sytuacji należałoby zastosować zasadę wynikającą z art. 40 pkt 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego¹² w zw. z art. 1 § 2 k.k.w. dotyczącą wyłączenia od możliwości udziału w posiedzeniu komisji, jeżeli wniosek o udzielenie zezwolenia, złożony w trybie art. 431c k.k.w., będzie pochodził od dyrektora zakładu karnego. W praktyce trudno będzie wyobrazić sobie sytuację, w której komisja penitencjarna wyda decyzję odmawiającą wyrażenia zgody na odbywanie kary w SDE, gdy autorem tego wniosku będzie dyrektor zakładu karnego, który jednocześnie będzie członkiem komisji. Przy czym, w takiej sytuacji zgodnie z projektem dyrektorowi zakładu karnego będzie przysługiwało prawo złożenia skargi do sądu penitencjarnego – art. 431lb § 1 projektu zmian do Kodeksu karnego wykonawczego.

Kolejną istotną zmianą zawartą w projekcie jest dodanie w art. 6 § 3 k.k.w. punktu 4 pozwalającego na pozostawienie wniosku, skargi lub prośby bez rozpoznania, jeżeli są one oczywiście bezzasadne. W projekcie zmian w art. 6 k.k.w. dodano także § 4, w którym określono 7-dniowy termin do złożenia przez skazanego skargi liczony od dnia, w którym dowiedział się on o zdarzeniu będącym podstawą skargi. Po upływie tego terminu skargę pozostawia się bez rozpoznania, chyba że niedotrzymanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od skazanego. Projektowane w art. 6 k.k.w. zmiany wiązały się także ze zmianą wydawanego na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 249 § 3 pkt 3 k.k.w. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg

¹⁰ Dz.U. nr 78, poz. 483, z późn. zm.; dalej: Konstytucja RP.

¹¹ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12353001/katalog/12826502#12826502%20 KP1.zip> (dostęp: 5.08.2022 r.).

¹² Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 534, z późn. zm.; dalej: k.p.k.

i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych – projekt z dnia 8 marca 2022 r.¹³.

Z przytoczonych w uzasadnieniu projektu zmian Kodeksu karnego wykonawczego danych statystycznych wynika, że w 2020 r. do organów Służby Więziennej wniesiono ponad 37 tys. skarg w sprawach osób pozbawionych wolności (z których jedynie 267 uznano za zasadne), co wyróżnia (w kontekście liczby rozpoznawanych skarg) administrację jednostek penitencjarnych na tle innych instytucji państwowych¹⁴. Już samo porównanie liczby skarg wniesionych do tych, które uznano za zasadne, wskazuje na nadużywanie prawa do składania skarg przez osadzonych w jednostkach penitencjarnych i celowe wywoływanie nieuzasadnionych czynności formalnych przez organy zobowiązane do rozpoznania skargi. W tym kontekście wprowadzenie przesłanki pozostawienia skargi bez rozpoznania z uwagi na jej oczywistą bezzasadność nie budzi żadnych wątpliwości.

Zastanowienia jednak wymaga, czy przyjęte w projekcie zmian Kodeksu karnego wykonawczego regulacje zarówno w zakresie pozostawienia skargi bez rozpoznania z uwagi na jej oczywistą bezzasadność, jak i wskazanie 7-dniowego terminu do jej złożenia, liczonego od dnia, w którym skazany dowiedział się o zdarzeniu będącym podstawą do złożenia skargi, są zmianami wystarczającymi, które przyniosą oczekiwany efekt w postaci zmniejszenia liczby skarg oczywiście bezzasadnych, a wprost przyczynią się do ukrócenia postawy roszczeniowej skazanych, jak również trafności i szybkości decyzji podejmowanych przez organy zobowiązane do rozpoznania skarg.

Doświadczenie wynikające z analizy skarg sporządzanych przez skazanych, które są następnie kierowane do różnych instytucji, wskazuje na to, że piszący podnoszą w nich wiele zarzutów i wniosków, do rozpoznania których uprawnione są różne podmioty, ponadto skargi te wielokrotnie są niezwykle obszerne i zawierają dane lub informacje niemające żadnego związku z ich przedmiotem. Rozwiązaniem tego problemu mogłoby być wprowadzenie formularza urzędowego skargi, na którym są one przyjmowane. Praktyki takie znane są ustawodawstwom innych krajów europejskich¹⁵. Rozwiązanie to wymusza od skarżącego posłużenie się syntetyczną formą, co z kolei pozwala organowi rozpatrującemu skargi na rzetelną, a zarazem sprawną ocenę tego, czy skarga jest merytorycznie zasadna i nie stanowi powtórzenia skargi, która była już rozpatrzona.

Należy zauważyć, że pozycja osoby pozbawionej wolności i jej możliwości związane z aktywnością zmierzającą do uzyskania dokumentów, a nawet infor-

¹³ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12353001/katalog/12826502#12826502%20KP1.zip> (dostęp: 5.08.2022 r.).

¹⁴ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12353001/12826466/12826467/dokument528332.pdf> (dostęp: 7.08.2022 r.), s. 3.

¹⁵ https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2020/05/2020_Ekspertyza-Badania-prawno-porownawcze-dotyczace-procedur.pdf (dostęp: 5.08.2022 r.), s. 40, 42, 46.

macji potwierdzających zaistnienie zdarzenia będącego przedmiotem skargi, a także pozwalające na przekonujące uzasadnienie swojego stanowiska zdecydowanie odbiegają od możliwości osoby przebywającej na wolności, która ma z założenia swobodny dostęp do urzędów, może również konsultować swoje przyszłe decyzje choćby w zakresie wywiedzenia skargi z fachowymi pełnomocnikami. Z tego punktu widzenia w ocenie autorów celowe byłoby ustalenie 30-dniowego terminu do złożenia skargi przez skazanego. Jest to tym bardziej uzasadnione, że podobne rozwiązanie funkcjonuje w art. 53 § 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi¹⁶. Znajdujemy tam bowiem 30-dniowy termin do wniesienia skargi w sprawach, w których nie przysługuje inny środek zaskarżenia. Dodatkowo termin ten został wydłużony w sprawach dotyczących bezczynności organu lub przewlekłe prowadzenie postępowania. W takiej sytuacji zgodnie z art. 53 § 2a i 2b p.p.s.a., skarga może zostać wniesiona w każdym czasie.

Kolejną propozycją zmierzającą do ograniczenia liczby oczywiście bezzasadnych skarg mogłoby być wprowadzenie wpisów stałych od składanych skarg, którymi obciążano by bezpośrednio skazanych. Wpisy te byłyby zwracane skazanym w sytuacji uznania skargi za zasadną. Skazanym przysługiwałoby prawo do zwolnienia od wpisu, w sytuacji braku środków pieniężnych.

Proponowany art. 73b warto przytoczyć w całości:

„§ 1. W zakładach karnych funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej stosują czynności profilaktyczne.

§ 2. Czynności profilaktyczne zmierzają do rozpoznania środowiska skazanych w celu ochrony społeczeństwa przed przestępczością oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa zakładów karnych, w szczególności przez:

- 1) obserwowanie zachowań i relacji w środowisku skazanych;
- 2) rozpoznawanie struktur podkultury przestępczej;
- 3) rozpoznawanie atmosfery i nastrojów wśród skazanych oraz ich zachowań, które mogą naruszyć porządek i bezpieczeństwo zakładów karnych.

§ 3. Skazanemu nie udostępnia się dokumentacji zgromadzonej w toku stosowania czynności profilaktycznych.

§ 4. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określa tryb i sposób gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji pozyskanych w wyniku stosowania czynności profilaktycznych, uwzględniając potrzebę zapewnienia zabezpieczenia tych informacji przed nieuprawnionym dostępem”.

Projektodawca wprost pisze, że cel takiej regulacji daleko wykracza poza racje penitencjarne. Wspomniane działania miałyby się odbywać nie tylko w celu zapewnienia bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej (co już byłoby kontrolersyjne), lecz także „ochrony społeczeństwa przed przestępczością”. Przywołuje to na myśl pracę operacyjną, stosowaną w więzieniach przed 1989 r. – jej formalne

¹⁶ Tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 329; dalej: p.p.s.a.

zaprzestanie było jednym z osiągnięć więziennictwa polskiego w pierwszych latach III Rzeczypospolitej Polskiej.

Z lektury uzasadnienia do projektu można odnieść wrażenie, że obecnie analogiczne rozwiązania zawarte są w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej¹⁷, a proponowana nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego ma na celu jedynie nadanie tym normom adekwatnej, ustawowej rangi. Trudno byłoby się z tym zgodzić. Rozporządzenie reguluje rozmaitego rodzaju materialne zasady zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na terenie jednostki penitencjarnej, w tym zasady dotyczące kontroli osobistej skazanych. Nie ma w nim jednak przepisów dotyczących prowadzenia pracy operacyjnej w więzieniach.

Warto podkreślić, że proponowana norma ma charakter blankietowy i daje całkowitą swobodę Służbie Więziennej w prowadzeniu ww. czynności. Próżno tu bowiem szukać jakiegokolwiek gwarancji sądowej kontroli tych poczynań. Biorąc pod uwagę bardzo głęboką ingerencję w prawa człowieka i swobody obywatelskie, należy to ocenić zdecydowanie negatywnie.

Także proponowana zmiana art. 89 k.k.w. wywołuje konfuzję. Regulacja zawarta w nim traktowana była jako przejaw realizacji zasady indywidualizacji wykonania kary. Zwracano przy tym uwagę na jej dynamiczny charakter, uzależniający faktyczną zmianę reżimu wykonania kary od postawy i zachowania skazanego¹⁸.

W omawianej propozycji otrzymujemy jednocześnie wydłużenie sztywnego okresu, po którym skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności będą mogli zostać przeniesieni do jednostek o łagodniejszym rygorze (to odpowiednio 20 lat w przypadku zakładu półotwartego i 25 lat w przypadku zakładu otwartego) i poddani obowiązkowym badaniom psychologicznym, psychiatrycznym oraz seksuologicznym. Te obowiązkowe badania mają pomóc ustalić „zdolność podporządkowania się warunkom zmniejszonego nadzoru i zwiększonej samokontroli”. Doktryna wypracowała wiele przesłanek, na podstawie których można wnioskować o zmianie postawy skazanego¹⁹. Stały nadzór nad tym aspektem sprawuje komisja penitencjarna w ramach obowiązkowych ocen okresowych²⁰. Tutaj mielibyśmy jeszcze obowiązkowe badania o dosyć szerokim spektrum. Daje to łącznie mocne podstawy do podjęcia decyzji o umożliwieniu skazanemu odbywania kary w łagodniejszym reżimie, zwłaszcza gdy mowa o zakładzie typu

¹⁷ Dz.U. z 2016 r., poz. 1804.

¹⁸ J. Lachowski, (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 436.

¹⁹ J. Lachowski, (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks...*, s. 437.

²⁰ Art. 76 § 1 pkt 4 k.k.w., § 49–50 Regulaminu wykonania kary pozbawienia wolności – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. z 2016 r., poz. 2231).

półotwartego. W tym kontekście w ogóle utrzymywanie tego warunku formalnego, a zarazem sztywnego określania terminów penitencjarnej progresji wydaje się wątpliwe, a zwłaszcza terminów tak długich jak proponuje projektodawca. Ponadto, jak zwraca uwagę S. Lelental, możliwość przeniesienia skazanego na dożywotnie pozbawienie wolności do jednostki półotwartej i otwartej jest ściśle związane z przyznaniem mu prawa ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie²¹. W takim ujęciu pobyt w zakładzie karnym o łagodniejszym reżimie daje możliwość (częściowego przynajmniej) przystosowania takiego człowieka do życia na wolności. Proponowane wydłużenie terminów ubiegania się o zmianę typu zakładu karnego można wobec tego traktować jako ograniczenie tego prawa.

W obowiązującym stanie prawnym decyzję w tej materii podejmuje, co do zasady, komisja penitencjarna zgodnie z brzmieniem art. 76 § 1 pkt 1 k.k.w. Jeżeli jednak w wyroku skazującym sąd zawarł dyspozycję w tym zakresie (art. 62 k.k.), na etapie wykonawczym właściwy do zmiany takiego rozstrzygnięcia będzie sąd penitencjarny (art. 74 § 1 k.k.w.). Jednak w takim przypadku podmiotem inicjującym zmianę może być tylko skazany i jego obrońca lub prokurator²². O ile okresowa ocena postępów skazanego w resocjalizacji nie jest decyzją w rozumieniu Kodeksu karnego wykonawczego, o tyle zmiana typu zakładu karnego, jako decyzja w przedmiocie klasyfikacji, podlega kontroli sądu penitencjarnego. Nie może natomiast podlegać uchyleniu ani zmianie przez sędziego penitencjarnego – Kodeks karny wykonawczy wskazuje organy mające wyłączne prawo ingerowania w decyzje w przedmiocie klasyfikacji.

W art. 110 k.k.w. zaproponowano upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia regulującego szczegółowy sposób określania i obliczania powierzchni cel mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych. Jakkolwiek aprobatę musi budzić propozycja jednoznacznego określenia, że „do powierzchni celi mieszkalnej nie wlicza się wnęki okiennej i grzejnikowej, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz wydzielonych kąćków sanitarnych”, to jednak zastanawia powierzenie Ministrowi Sprawiedliwości wspomnianej kompetencji. Minimalna powierzchnia celi mieszkalnej jest określona przez Europejskie Reguły Więzienne²³, jak również wynika z orzeczeń i wytycznych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Na straży zapewnienia odpowiedniej powierzchni mieszkalnej stoi także europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2²⁴ (art. 3). Polska ma niechlubną historię przegranych

²¹ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 424.

²² J. Lachowski, (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks...*, s. 371.

²³ Rada Europy Komitet Ministrów Rekomendacja Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych (Przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 11 stycznia 2006 r. na 952 posiedzeniu delegatów).

²⁴ Dz.U. z 1993 r., nr 61, poz. 284, z późn. zm.

spraw z tego tytułu²⁵. Także w często powoływanym w tym kontekście wyroku warszawskiego Sądu Apelacyjnego z dnia 22 maja 2013 r., VI Aca 1584/12²⁶, podkreślono, że nie można wykorzystywać przepisów, które dopuszczają odejście od standardów powierzchni mieszkalnej w nadzwyczajnych sytuacjach, jako sposobu radzenia sobie z problemami finansowymi więziennictwa, czy też szerzej, zjawiskiem przeludnienia. To ostatnie jest przecież pochodną polityki karania *sensu largo*. Art. 110 k.k.w. przewiduje dziś, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach możliwe jest tymczasowe umieszczenie skazanych w celach o mniejszej powierzchni (§ 2a–2i). Delegacja ustawowa zawarta w omawianym projekcie sugeruje, że Minister mógłby wprowadzić przepisy, które obniżałyby ten prawnomiędzynarodowy standard. W przeciwnym razie norma ta wydaje się nie mieć praktycznego zastosowania. Należy zatem powtórzyć pogląd S. Lelental, że ustawowe dopuszczenie możliwości zmniejszenia powierzchni mieszkalnej poniżej 3 m² na osadzonego, stanowi naruszenie Konstytucji RP²⁷. Bogate orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka²⁸ wskazuje na to, że naruszenie normy gwarantującej każdemu skazanemu minimum 3 m² jest podstawą nie tylko odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, ale także odpowiedzialności karnej osoby odpowiadającej za taki stan rzeczy. Warto w tym miejscu przypomnieć całkiem nieodległą historię art. 248 k.k.w., który dopuszczał osadzanie w celi, w której omawiane minimum powierzchni nie było zachowane. Trybunał Konstytucyjny odniósł się do tego przepisu bardzo krytycznie w wyroku z dnia 26 maja 2008 r., SK 25/07²⁹. Przepis ten został następnie uchylony ustawą z dnia 9 października 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy³⁰. W tym kontekście proponowana regulacja jest tym bardziej trudna do przyjęcia i jawi się jako próba powrotu do rozwiązań, które już raz nie sprostały testowi zgodności z Konstytucją RP.

Zaproponowano także zasadniczą zmianę brzmienia art. 117 k.k.w., co stanowi realizację orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2021 r., SK 9/18³¹. Zgodnie z jego brzmieniem artykuł ten:

– w zakresie, w jakim nie określa czasu trwania przymusowego leczenia lub przymusowej rehabilitacji skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu, jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

²⁵ J. Potulski, (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 483.

²⁶ LEX nr 1400502.

²⁷ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 110, nb 17.

²⁸ J. Potulski, (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks...*, s. 484.

²⁹ Dz.U. nr 96, poz. 620.

³⁰ Dz.U. nr 190, poz. 1475.

³¹ Dz.U. z 2021 r., poz. 472.

– w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek orzeczenia o zastosowaniu leczenia lub rehabilitacji wobec skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu, jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

– w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia postanowienia o przymusowym leczeniu lub przymusowej rehabilitacji skazanego, jest niezgodny z art. 78 Konstytucji RP.

Obowiązek z art. 117 k.k.w. jest bardzo daleko idący – jego istotą jest *de facto* przymuszenie skazanego do poddania się leczeniu. Zwraca się nawet uwagę, że jego aktywne kontestowanie już na etapie realizacji w postaci „aroganckiego, wulgarnego i roszczeniowego zachowania”, nie powinno skutkować rezygnacją z leczenia³².

Model zaproponowany przez projektodawcę zakłada, że o obowiązkowym leczeniu lub rehabilitacji orzekać będzie sąd penitencjarny na posiedzeniu, w którym będą mogli wziąć udział prokurator, jak również skazany lub jego obrońca. Zwiększa się przy tym rola dyrektora zakładu karnego – mógłby on złożyć wnioski o orzeczenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji, jak również złożyć zażalenie na postanowienie w przedmiocie nałożenia na skazanego takiego obowiązku (projektowany art. 117 § 7 k.k.w.).

Zmiany podyktowane przez wspomniane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego należy ocenić pozytywnie, jako zwiększające gwarancje praw osób pozbawionych wolności.

Istotą zmiany treści art. 204b k.k.w. jest dopuszczenie w zakładach psychiatrycznych wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia kontroli przedmiotów, pomieszczeń i kontroli osobistej sprawców w nich przebywających. Odpowiednie stosowanie w takich przypadkach przepisów art. 223f § 1, 4, 6, 7, 12 i 13 oraz art. 223g–223j k.k.w. oznacza, że będzie można kontrolować całą przestrzeń, z której korzystają osoby internowane, i zarządzać kontrolą generalną. Natomiast standardy kontroli pobieżnej, osobistej, cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych, a także paczek, przedmiotów i bagaży będą identyczne z tymi w zakładach karnych.

Projektodawca przekonuje, że pozwoli to zapobiegać aktom agresji i auto-agresji, zapewni bezpieczeństwo w zakładzie psychiatrycznym, a zarazem „określi ramy poszanowania praw osoby kontrolowanej”³³. To ostatnie stwierdzenie sugeruje wręcz, że proponowane zmiany podniosą komfort osób przebywających na oddziałach o wzmocnionym i maksymalnym zabezpieczeniu. Sformułowanie, że kontrole osobiste (inaczej niż w zakładach karnych i aresztach śledczych) będą mogły mieć tam miejsce tylko w uzasadnionych przypadkach, jest wysoce nieprzekonujące. Stwierdzenie takiej potrzeby będzie całkowicie w gestii władz

³² J. Potulski, (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks...*, s. 504.

³³ *Uzasadnienie...*, s. 44–45.

placówki i będą one mogły tym środkiem swobodnie dysponować. Przy okazji należałoby zapytać, czy zdaniem autorów projektu w zakładach karnych i aresztach śledczych dopuszczalne jest przeprowadzanie kontroli osobistej w nieuzasadnionych przypadkach. W naszej ocenie proponowane zmiany oznaczają dalsze uwięziennienie zakładów psychiatrycznych wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia i wpisują się w szerszej obserwowaną tendencję do zwiększania represyjności polityki karnej, tak na etapie orzeczniczym, jak i na etapie wykonawczym. Przejawem tego samego zjawiska jest wspomniane już sztywne wydłużenie czasu, po którym skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności może się ubiegać o przeniesienie do zakładu karnego o łagodniejszym rygorze.

Nie negujemy potrzeby wprowadzenia zmian w przepisach normujących prawo karne wykonawcze. Zwłaszcza działania zmierzające do zwiększenia zakresu wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (a w konsekwencji zmniejszenia liczby skazanych przebywających w zakładach karnych) zasługują na aprobatę. Temu wątkowi poświęciliśmy zresztą najwięcej uwagi, proponując remedia dla dostrzeżonych mankamentów. Także realizacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2021 r. wymaga pilnej interwencji ustawodawcy. Z wątkiem SDE łączy się jednak problematyka przysługujących skazanym w postępowaniu wykonawczym skarg i konstytucyjnych gwarancji dwuinstancyjności postępowania sądowego. Z kolei „czynności profilaktyczne” i wprowadzanie instrumentów umożliwiających zmniejszenie powierzchni mieszkalnej skazanych na karę pozbawienia wolności poniżej międzynarodowych standardów, to w naszej ocenie niepotrzebny powrót do rozwiązań, które przeszłość zweryfikowała negatywnie.

REFERENCES

- Lachowski J., (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2021
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2020
- Macharski J., (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2021
- Potulski J., (w:) J. Lachowski (red.), *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2021

Źródła internetowe

- Przesławski T., Stachowska E., *Analiza i oceny funkcjonowania systemu dozoru elektronicznego w Polsce w latach 2018–2019*, Warszawa 2021, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2021/05/IWS_Przeslawski-T.-Stachowska-E._Analiza-i-oceny-funkcjonowania-systemu-dozoru-elektronicznego.pdf (dostęp: 6.08.2022 r.)

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1064480/root-branch-review-parole-system.pdf (dostęp: 6.08.2022 r.)

https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-11/RPO_opinia_kkw_24.11.2021.pdf (dostęp: 6.08.2022 r.)

https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2020/05/2020_Ekspertyza-Badania-prawno-porównawcze-dotyczące-procedur.pdf (dostęp: 5.08.2022 r.)

<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12353001/12826466/12826467/dokument528332.pdf> (dostęp: 7.08.2022 r.).

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12353001/katalog/12826502#12826502> (dostęp: 5.08.2022 r.).

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 29 października 2021 r., <https://legislacja.gov.pl/projekt/12353001/katalog/12826460#12826460> (dostęp: 22.04.2022 r.)

Rada Europy Komitet Ministrów, Zalecenia Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych, <https://www.sw.gov.pl/assets/98/29/13/4d0aa81edd3ddc0d1132f1bde154ab564484eb10.pdf> (dostęp: 2.06.2022 r.)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. z 2016 r., poz. 2231)

Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z dnia 29 października 2021 r., <https://legislacja.gov.pl/docs//2/12353001/12826460/12826461/dokument528328.pdf> (dostęp: 22.04.2022 r.)

Orzecznictwo

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 września 2018 r., II AKzw 676/18, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2018, nr 10, poz. 43

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 maja 2013 r., VI Aca 1584/12, LEX nr 1400502

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2021 r., SK 9/18, Dz.U. z 2021 r., poz. 472

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r., SK 25/07, Dz.U. nr 96, poz. 620